

Týždeň od 5. do 11. apríla

KRISTUS A MOJŽIŠOV ZÁKON

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ Luk 2,21–24; 2Moj 13,2.12; Luk 2,41–52; Mat 17,24–27; Ján 8,1–11; 5Moj 22,23.24

ZÁKLADNÝ TEXT

Lebo keby ste verili Mojžišovi, verili by ste aj mne, veď on písal o mne. (Ján 5,46)

Až príliš často sa v kresťanstve zdôrazňuje Ježišov negatívny postoj k židovskému náboženstvu. Toto poľutovaniahodné nepochopenie pomáhalo počas storočí (a stále pomáha) živiť antisemitizmus so všetkými jeho obľudnosťami. Pravdou je, že Ježiš ostro kritizoval zneužívanie náboženstva a pranieroval pyšných náboženských vodcov, ale nikdy nehovoril nič proti viere či náboženstvu ako takému. Veď on sám viedol ľudí k viere, on sám je pôvodcom pravej viery.

V neposlednom rade, záznam Ježišovho života a služby, ako nám ho ponúkajú evanjeliá, ukazuje, že Ježiš bol verným Židom, späť s židovskou kultúrou od svojho narodenia až po posledný týždeň jeho života na tejto zemi.

Ako každý verný Žid prvého storočia sa Ježiš podriaďoval Mojžišovmu zákonu. Vedel, že Boh inšpiroval Mojžiša, aby zapísal slová zmluvy (zákonu). Cieľom týchto zákonov bolo vytvorenie spoločnosti, ktorá by odrážala (reflektovala) Boží charakter a bola majákom pre ostatné národy. Verne žil podľa zákona a podriadil sa mu. Jeho návštevy v chráme, slávenie sviatkov, platenie daní ukazovali na vernosť zákonu, o ktorom vedel, že bude čoskoro naplnený prostredníctvom jeho smrti a služby v nebesiach.

Tento týždeň sa podrobnejšie pozrieme na zákony, ktorým sa Ježiš podriaďoval a podľa ktorých žil.

OBRIEZKA A ZASVÄTENIE HOSPODINovi

Zmluvu medzi mnou a tebou a tvojím potomstvom vo všetkých pokoleniach robím večnou zmluvou, že budem tvojím Bohom i Bohom tvojho potomstva. Tebe a tvojmu potomstvu dám krajinu, v ktorej si ako cudzinec; celú krajinu Kanaán im dám do večného vlastníctva a budem im Bohom... Toto je moja zmluva medzi mnou, vami a tvojím budúcim potomstvom, ktorú budete zachovávať: Každá osoba mužského rodu spomedzi vás bude obrezaná... to bude znamením zmluvy medzi mnou a vami. Z pokolenia na pokolenie budete na ôsmy deň po narodení obrezávať každého chlapca... (1Moj 17,7–12)

Keď uplynulo osem dní a bolo ho treba obrezať, dali mu meno Ježiš, ktorým ho anjel nazval skôr, ako bol počatý v matkinom lone. Keď uplynuli dni ich očisťovania podľa Mojžišovho zákona, odniesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, lebo Pánov zákon predpisuje, že každý mužský potomok, ktorý otvára život matky, má byť zasvätený Pánovi. A aby obetovali pár hrdličiek alebo dva holúbky, ako káže Pánov zákon. (Luk 2,21–24)

Boh uzavrel svoju zmluvu s Abrahámom s prísľubom, že Abrahám sa stane „otcom mnohých národov“. (1Moj 17,4) Abrahám mal vtedy 99 rokov, Izmael bol už mladý tínedžer a Izák sa ešte nenarodil. Abrahám však dostal príkaz, aby sa on aj všetci ostatní muži nechali obrezať. Do budúcnosti sa mali nechať obrezať všetci chlapci vo veku osem dní (1Moj 17,9–12). Obriezka bola *znameníím* zmluvy, ktorú Boh s Abrahámom uzavrel. Toto znamenie pre židovstvo sa uskutočňovalo na ôsmy deň, aj keby pripadol na sobotu (3Moj 12,3; Ján 7,22). Pomáha nám to lepšie pochopiť prvé dni Ježišovho života. Evanjeliá ukazujú, že Jozef a Mária boli vybratí za Ježišových rodičov pre ich zbožnosť. Jozef je opísaný ako „spravodlivý muž“ (Mat 1,19) a o Márii je povedané, že „našla milosť u Boha“ (Luk 1,30). Keď mal Ježiš osem dní, jeho rodičia mu dali meno a nechali ho obrezať rovnako, ako sa to dialo pri všetkých židovských chlapcoch.

Nepoškvrený Boží Syn – teraz ako malý chlapec – prechádza rovnakým rituálom, aký kedysi sám ustanovil na znamenie zmluvy medzi sebou a svojím ľudom. Biblia jasne hovorí, že v čase, keď si ju Boh vybral za matku Mesiáša, Mária bola pannou (Luk 1,27). Ježiš bol teda dieťaťom, ktoré „otvára lono“. Podľa 2Moj 13 malo byť všetko prvorodené (zvíra alebo človek) uprostred Izraela zasvätené Hospodinovi. Zákon tiež určoval, že po narodení chlapca bola žena počas štyridsiatic dní ceremoniálne nečistá (dokonca osemdesiat dní pri narodení dievčaťa; 3Moj 12,2–5). Na konci tohto obdobia mala žena prísť pred kňaza do svätyne a priniesť obeť. Ako zbožní Židia Jozef a Mária splnili všetko, čo zákon nariaďoval. Urobili všetko tak, aby ich syn niesol znamenie zmluvy.

- **Prečítaj si text Luk 2,21–24 vo svetle textov 2Moj 13,2.12 a 3Moj 12,1–8. Čo ďalšie sa v týchto textoch dozvedáš o Jozefovi a Márii? Čo sa z ich príkladu môžeš naučiť? V čom ťa ich konanie inšpiruje?**

**OSOBNÉ
ŠTUDIUM**

APLIKÁCIA

ŽIDOVSKÉ SVIATKY

Potom bol židovský sviatok a Ježiš vystupoval do Jeruzalema. (Ján 5,1)

Po svojom utrpení sa im štyridsať dní zjavoval a hovoril o Božom kráľovstve, aby tak mnohými spôsobmi dokázal, že žije. Raz, keď s nimi stoloval, prikázal im: Z Jeruzalema neodchádzajte, ale očakávajte splnenie Otcovho príslubu, o ktorom ste odo mňa počuli: Ján krstí vodou, ale vy budete o niekoľko dní pokrstení Duchom Svätým. (Sk 1,3–5)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prvým významným obdobím židovského kalendára bol sedemdnňový sviatok *nekvasených chlebov*, na ktorého začiatku sa slávil *Pesach* (Veľká noc). Tento sviatok bol pripomenutím vyslobodenia Izraelitov z egyptského zajatia. Anjel smrti vtedy „preskočil“ tie príbytky, ktoré mali veraje (zárubne) označené krvou baránka. Evanjeliá opisujú tri príležitosti, keď Ježiš slávil sviatok *Pesach* (Luk 2,41–43; Ján 2,13–23; Mat 26,17–20).

Päťdesiat dní po *Pesachu* nasledoval *Sviatok stánkov* – *Šavuot* (dosl. týždne; 3Moj 25,15.16). V evanjeliách je tento sviatok známy ako *Turíce* (starší názov Letnice; grécky *pentékosté* – päťdesiat, v hebrejčine známy aj pod názvom *Jom ha-bikurim* – Deň prvotiny (prvého ovocia); 4Moj 28,26; Sk 2,1). Hoci Písmo neuvádza dôvod na slávenie tohto sviatku, rabínska tradícia odkazuje na pripomienku odovzdania Tóry Mojžišovi na vrchu Sinaj. V evanjeliách sa nenachádza zmienka o tom, že by Ježiš slávil tento sviatok, ale pred svojím nanebovstúpením svojim učeníkom prikázal, aby čakali v Jeruzaleme na krst Svätým Duchom (Sk 1,4.5). Táto udalosť sa odohrala práve na Turíce (Sk 2,1–4). Poslednými sviatkami židovského kalendára boli *Deň zmierenia* (*Jom Kippur*; 3Moj 23,27–32) a *Slávnosť stánkov* (*Sukot*; 5Moj 16,13–15). *Deň zmierenia* predstavoval deň, keď bol celý Izrael očistený od hriechu a celý ľud zjednotený s Bohom. Išlo o najvýznamnejší sviatok, v ktorom vrcholila celá svätynová služba. Počas *Sviatku stánkov* si Izraeliti pripomínali život a putovanie po púšti po vyjdení z egyptského zajatia.

Okrem sviatkov spomínaných v Mojžišovom zákone si Izraeliti pripomínali aj ďalšie dva sviatky, ktoré súviseli s Božími zásahmi v dejinách národa. Prvým sviatkom je *Púrim*, ktorý pripomína záchranu Izraelitov pred genocídou, keď Ester uspela so svojou prosbou u perzského kráľa Ahasvéra. Druhým sviatkom je *Chanuka*, známa tiež ako *Sviatok posvätenia chrámu* (Ján 10,22). Počas tohto sviatku sa slávilo víťazstvo Makabejcov nad Grékmi v roku 164 pred Kr. Sviatky, ktoré nachádzame v Mojžišovom zákone, našli svoje naplnenie v Kristovej službe. Z ich štúdia a poznávaní sa môžeme naučiť veľmi veľa o poslanstve, ktoré niesli a o diele, ktoré Kristus vykonal. Všetky totiž hovoria o Božej zachraňujúcej milosti a o jeho moci vyslobodiť.

APLIKÁCIA

- Hoci dnes už starozmluvné sviatky aktívne neslávim, aj my si stále znova potrebujeme pripomínať, aký Boh je, čo pre nás vykonal a čo od nás očakáva. Akými spôsobmi si to môžeme pripomínať? Čo pomáha tebe sprítomňovať si Božiu zachraňujúcu moc?

JEŽIŠ V CHRÁME

Jeho rodičia každoročne putovali do Jeruzalema na veľkonočné sviatky. Keď mal dvanásť rokov, tiež sa ta vybrali na sviatky, ako bývalo zvykom. Po Veľkej noci, keď sa vracali domov, chlapec Ježiš zostal v Jeruzaleme a jeho rodičia o tom nevedeli. Keďže sa domnievali, že je niekde v sprievode, prešli deň cesty, potom ho hľadali medzi príbuznými a známymi. Keď ho nenašli, vrátili sa do Jeruzalema a hľadali ho tam. Po troch dňoch ho našli v chráme, ako sedí medzi učiteľmi, počúva ich a vypytuje sa. Všetci, čo ho počúvali, boli ohromení jeho rozumnosťou a odpoveďami. Keď ho zbadali, strpli od údivu a jeho matka mu povedala: Dieťa moje, čo si nám to urobil? Pozri, tvoj otec a ja sme ťa s úzkosťou hľadali. On im odpovedal: Ako to, že ste ma hľadali? Či ste nevedeli, že sa mám zaoberať tým, čo patrí môjmu Otcovi? No oni jeho slovu neporozumeli. Vrátil sa s nimi, prišiel do Nazareta a bol im poslušný. Jeho matka však uchovávala všetky jeho slová vo svojom srdci. A Ježiš napredoval v múdrosti, veku a obľube u Boha i ľudí. (Luk 2,41–52)

Nová zmluva nehovorí príliš veľa o Ježišovom detstve. Jeden zo záznamov, ktorý nám pomáha pochopiť určité súvislosti, sa nachádza u Lukáša 2,41–52. Ježiš a jeho rodičia navštívili Jeruzalem počas sviatku *Pesach* (Veľká noc). Prečítaj si pozorne uvedený text a potom sa pokús zodpovedať nasledujúce otázky:

1. Ako uvedený príbeh ukazuje, že evanjeliá sú písané zo židovskej perspektívy? Akú úlohu v tomto príbehu zohráva náboženstvo?
2. Celá udalosť sa odohrala počas sviatkov *Pesach* (Veľkej noci). Prečo je to dôležité na pochopenie tohto príbehu?
3. Ako dlho nevedeli Ježiša jeho rodičia nájsť? Čo ti to pripomína? Prečo je zmienka o čase pre čitateľa dôležitá?
4. Hoci bol Ježiš poslušné dieťa (to vieme z toho, že nikdy neprestúpil žiadne prikázanie – a teda ani piate), jeho odpoveď rodičom vyznieva takmer ako napomenutie. Akú dôležitú skutočnosť táto odpoveď odhaľuje? Čo nás to učí o spôsobe, akým máme mať usporiadané naše priority?

- Prečítaj si ešte raz text Luk 2,51. Čo znamená, že Ježiš bol voči svojim rodičom „poslušný“? Čo ti to hovorí o Božej ochote skloniť sa k nám, hriešnikom, aby nás zachránil? Čo ťa to učí o dôležitosti podriaďiť sa – v správnom čase a na správnom mieste?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

DANE

Keď prišli do Kafarnauma, pristúpili k Petrovi vyberači chrámovej dane a povedali: Váš učiteľ neplatí chrámovú daň? Platí, odpovedal. Keď vošiel do domu, predišiel ho Ježiš otázkou: Čo myslíš, Šimon: Od koho vyberajú pozemskí králi clo alebo daň – od svojich synov, alebo od cudzích? Keď odpovedal, že od cudzích, povedal mu Ježiš: Synovia sú teda oslobodení. Ale aby sme ich nepohoršili, choď k moru a hod' udicu. Prvú rybu, ktorá sa chytí, vezmi, otvor jej ústa, a nájdeš tam peniaz. Ten vezmi a daj im ho za mňa a za seba. (Mat 17,24–27)

OSOBNÉ ŠTUDIUM

Ako sme si ukázali minulý týždeň, Mojžišov zákon nezahrňal len ceremoniálny zákon, ale aj zákony pre spravovanie spoločnosti. Ceremoniálny zákon ukazoval, že centrom židovského náboženstva bola svätyňa. V prvom storočí bol chrám pravdepodobne jediným miestom, ktoré dávalo Židom vedomie národnej identity.

Počas Ježišovho života prechádzal chrám nepretržitou rekonštrukciou. Hoci presné dátumy nepoznáme, vieme, že Herodes Veľký začal svoj veľkolepý projekt už okolo roku 20 pred Kr. a chrám bol úplne dokončený až v polovici 60-tych rokov po Kr. Keď Rimania videli, ako vážne berú Židia svoje náboženstvo, umožnili im vyberať ich vlastné dane a poplatky, ktorých výťažok pokrýval chod chrámu. Každý židovský muž vo veku nad dvadsať rokov musel pri sčítaní ľudu platiť takzvanú chrámovú daň vo výške pol šekela (t. j. dve drachmy) – a to bez ohľadu na jeho ekonomickú situáciu (pozri 2Moj 30,13 a 38,26). Neskôr sa vyberanie tejto dane uskutočňovalo pravidelne raz do roka. Prečítaj si text Mat 17,24–27. Čo mal Ježiš na mysli, keď povedal: „Ale aby sme ich nepohoršili...“? Aký princíp z tohto príbehu by sme mali uplatňovať vo svojom živote?

Zdá sa, že vyberači chrámovej dane cestovali po celej provincii, aby sa uistili, že si každý splní povinnosť zaplatiť chrámovú daň. Petrova odpoveď vyberačom dane naznačuje, že Ježiš si svoju daň pravidelne platil (Mat 17,24.25). Zdá sa však, že ako Boží Syn spochybnil svoju povinnosť prispievať na údržbu chrámu svojho Otca.

„Keby bol Ježiš bez slova daň zaplatil, tým by bol vlastne uznal oprávnenosť tejto požiadavky a poprel by svoje božstvo. Napriek tomu však uznal za dobré daň zaplatiť. Neuznal však nárok, na ktorom sa táto daň zakladala. Spôsob, ktorým si daňový poplatok opatril, bol dôkazom jeho božskej prirodzenosti. Bolo zrejmé, že bol jedno s Bohom, a preto nepodliehal bežnej občianskej povinnosti.“ (DA 434; TV 302)

Napriek tomu sa Ježiš rozhodol podriaďiť sa autoritám a prikázal Petrovi, aby získal prostriedky na daň zázračným spôsobom – z úst prvej vylovenej ryby. Takto získaný šekel bol dostatočnou sumou na zaplatenie dane za Ježiša aj Petra.

APLIKÁCIA

- Ježiš zaplatil chrámovú daň aj napriek tomu, že vedel o skorom zničení nádhernej stavby, ktorou chrám bol (Mat 24,1.2). Čo ti to hovorí o našej povinnosti byť verní v desiatkoch a daroch, bez ohľadu na pochybnosti, ktoré v súvislosti s rôznymi problémami môžeme mať?

UPLATŇOVANIE PRÁVA (MAT 5,17–20)

Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov. Neprišiel som zrušiť, ale naplniť. Amen, hovorím vám: Pokiaľ nepominie nebo a zem, nepominie ani najmenšie písmenko, ani jediná čiarka zo zákona, kým sa všetko nestane. Kto by teda zrušil čo len jedno z týchto najmenších prikázaní a učil by tak ľudí, bude označený za najmenšieho v nebeskom kráľovstve. Kto ich však bude zachovávať a učiť, bude označený za veľkého v nebeskom kráľovstve. Hovorím vám, že nikdy nevojdete do nebeského kráľovstva, ak vaša spravodlivosť neprevýši spravodlivosť zákonníkov a farizejov. (Mat 5,17–20)

Ako sme si ukázali, Ježiš bol lojálnym občanom, ktorý si plnil svoje povinnosti židovského muža, a to aj vtedy, keď bol jeho život v ohrození (pozri napr. Ján 7,1.25.26; 10,31). Ježiš jasne ukázal, že jeho zámerom nebolo zrušiť „zákon alebo prorokov“.

Prečítaj si texty Ján 8,1–11 a Mat 19,1–9 v kontexte starozmluvných textov 5Moj 22,23.24 a 24,1–4. O čo v týchto sporoch išlo?

Niektorí farizeji robili všetko preto, aby sa im podarilo Ježiša obviniť z porušovania zákona (pozri napr. Ján 8,6). Keď pred neho priviedli ženu prichytenú pri cudzoložstve, opýtali sa ho: „Mojžiš nám v zákone prikázal takéto ukameňovať. Čo teda povieš ty?“ (Ján 8,5) Je povšimnutiahodné, že Ježiš na ich otázku priamo neodpovedal. V Ježišovej odpovedi však môžeme počuť, že potvrdil platnosť Mojžišovho zákona: „Kto z vás je bez hriechu, nech prvý hodí do nej kameň!“ (Ján 8,7b) Ježiš netvrdí, že by žena nemala byť ukameňovaná. Neprotirečí zákonu. Podarí sa mu však nastaviť zrkadlo oným „spravodlivých“ zákoníkom a farizejom, a oni uvidia ich vlastné prestúpenie zákona. Dokonca aj keď ženu necháva odísť, deje sa to v súlade s Mojžišovým zákonom: 1) niet žalobcu a 2) chýbajú svedkovia, ktorí by umožnili vykonať spravodlivý súd (5Moj 17,6). V druhom príbehu, v ktorom ide o rozvod a opätovný sobáš, Ježiš zdánlivo odporuje Mojžišovmu zákonu. Tvrdí totiž, že pôvodne neexistoval dôvod na rozvod (Mat 19,4–6). Keď sa však farizeji odvolajú na Mojžišov zákon (Mat 19,4–6), Ježiš uvedie všetko na správnu mieru. Mojžiš nikde *neprikázal*, že rozvod sa má diať. Jediným dôvodom, prečo Mojžišov zákon *umožňoval* rozvod, bola ľudská tvrdohlavosť (Mat 19,8). Vidíme, že hoci Kristus má určité výhrady k zákonu, nevyhlasuje ho za neplatný, ale skôr vysvetľuje jeho podstatu a upriamuje pozornosť na ideál a pôvodný zámer, ktorý mal Boh so svojím stvorením. Jeho postoje rozdeľovali: časť ľudí v ňom videla here­tika, väčšina však rozpoznala, že zákon vysvetľuje s takou autoritou a mocou, ktorej sa zákonníci a farizeji nemohli ani priblížiť. Ježiš bol v každej oblasti verným Židom, ktorý sa držal Mojžišovho zákona.

- **Spravodlivosť a milosť vnímame niekedy ako protipóly, cítime medzi nimi napätie. Čo nám môže pomôcť nájsť medzi nimi vyváženosť, ako to robil Ježiš? Keďže sa všetci mylíme a zápasíme s hriechom, na ktorú z týchto dvoch strán by sme sa mali prikláňať? Prečo?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

Pre ďalšie štúdium si prečítaj kapitoly *Sviatok stánkov* (DA 447–454; TV 310–315) a *Nepriateľské nástrahy* (455–462; 316–322) z knihy *Túžba vekov*.

„Trikrát ročne sa Židia museli schádzať v Jeruzaleme z náboženských dôvodov. Pokyny týkajúce sa týchto zhromaždení im dal neviditeľný Vodca Izraela, skrytý v oblačnom stĺpe. Židia sa nemohli nimi riadiť v zajatí; keď sa však ľud vrátil do svojej krajiny, slávnosti boli obnovené. Podľa Božieho zámeru mali tieto výročné sviatky ľudu pripomínať Boha.“ (DA 447; TV 310)

Bolo len prirodzené, že Ježišovi rodičia v ňom videli svoje dieťa. Denno-denne bol s nimi, v mnohom ohľade sa podobal iným deťom, a len pomaly si uvedomovali, že je Synom Božím. Hrozilo nebezpečenstvo, že nedocenia požehnanie plynúce z prítomnosti Vykupiteľa sveta. Zármatok z odlúčenia a ohľaduplná výčitka v jeho slovách im mali pripomenúť posvätnosť toho, čo im bolo zverené. (DA 81; TV 47)

MYŠLIENKY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Uvažujte nad skutočnosťou, že Ježiš sa tu na zemi dobrovoľne podriadil zákonom, ktoré kedysi vydal. Čo vám to hovorí o Ježišovi a čo o povahe týchto zákonov?
2. Pokúste sa vžiť do situácie Jozefa a Márie. Pravdepodobne sa niet čomu čudovať, že nerozumeli úplne všetkému, čo sa dialo s Ježišom a okolo neho. Je čestné si priznať, že ani my mnohým veciam nerozumieme. Ako sa môžeme naučiť dôverovať – a poslúchať – bez ohľadu na pochybnosti a nedokonalé chápanie Božieho konania?
3. Ako by ste odpovedali niekomu, kto by vás presviedčal o potrebe svätiť židovské sviatky? (Možno by ste mohli začať otázkami typu: Ako by také svätenie sviatkov malo vyzerieť, keď sa sviatky sústreďovali okolo chrámu, ktorý bol zničený, a keď väčšina sviatkov súvisela s obetovaním zvierat, a pritom všetky obete našli svoje naplnenie v Kristovi?)